

آداب روز عید

نویسنده:

برهان الدین

منبع:

نوار اسلام

الحمد لله رب العالمين، و صلى الله و سلم على نبيه الأمين، و على أهل بيته الطاهرين، وصحابته الغر الميامين، و بعد:

- حضرت انس بن مالک - رضی الله عنه - می فرماید: جناب پیامبر - صلی الله علیه و سلم - به مدینه تشریف آوردند، و اهل مدینه برای خود دو روز داشتند که (هر سال) در آن دو روز خوشی و سرگرمی می کردند. پیامبر - صلی الله علیه و سلم - از ایشان پرسید: «این دو روز چه روزهایی است؟» گفتند: ما از دوران جاهلیت در این دو روز بازی و سرگرمی می کردیم. فرمود: «إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَبْدَلَكُمْ بِهِمَا خَيْرًا مِنْهُمَا: يَوْمَ الْأَضْحَى وَ يَوْمَ الْفِطْرِ» (البته الله متعال برای شما در عوض این دو روز؛ دو روز دیگر که بهتر اند قرار داده است: روز عید اضحی، و روز عید فطر).

- روزهای عید در اسلام سه روز است: عید فطر و عید اضحی که در هر سال تکرار می شوند، و روز جمعه که در هر هفته تکرار می شود.

- هریک از این عیدها بعد از انواعی از طاعات و عبادات می آید:

- عید فطر بعد از ماه رمضان می آید، ماه روزه و تراویح و تلاوت قرآن و دعا و صدقات و غیره.

- عید اضحی در پایان دهه اول ذوالحجه می آید، آن روزهای پر خیر و پر برکتی که مسلمانان در آنها انواعی از طاعات و عبادات و قربات را انجام می دهند.

- روز جمعه که عید هفته است؛ بعد از یک هفته نماز و طاعات و عبادات می آید.

پس این روزها، روزهای جایزه و پاداش است برای مسلمانان نیکوکاران.

- روز عید: روز خوشی و سعادت، روز آشتی و صلح رحمی، روز عطف و مهربانی برای فقیران، روز شکر و سپاسگزاری، روز خوردن و نوشیدن و ذکر الله جل جلاله است.

- روز عید را روزه گرفتن جایز نیست، حضرت ابوسعید خدری - رضی الله عنه - روایت کرده اند که رسول الله - صلی الله علیه و سلم - از روزه گرفتن دو روز نهی کردند: روز عید فطر و روز عید قربانی. [صحیح مسلم (153/3)].

- و همچنان از روزه گرفتن روز جمعه بطور تنهائی نهی فرموده اند، از ابوهریره - رضی الله عنه - روایت است که رسول الله - صلی الله علیه و سلم - فرمودند: «لَا يَصُومُ أَحَدُكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِلَّا أَنْ يَصُومَ قَبْلَهُ أَوْ يَصُومَ بَعْدَهُ» (هیچ یکی از شما نباید روز جمعه را

روزه بگیرد مگر آنکه یک روز قبل و یا یک روز بعد از آنرا نیز روزه می‌گرفته باشد).
[صحیح مسلم (154/3)].

آداب روز عید:

1- تکبیر گفتن، از غروب آفتاب آخرین روز رمضان تا شروع در نماز عید فطر، چنان که الله متعال فرموده است: «وَلْتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ»، وصحابه کرام و تابعین شان و سایر مسلمانان تا امروز این شعیره بزرگ را برپا داشته‌اند. و طریقه آن چنین است که بگوید: «الله اکبر الله اکبر، لا إله إلا الله، الله اکبر الله اکبر، ولله الحمد».

- مردان آواز خود را با آن بلند می‌کنند، اما زنان آواز خود را نزد نامحرمان بلند نباید کرد.

- و این تکبیرات را همیشه در خانه‌ها و بازارها و مساجد و غیره تکرار می‌کنند.
- و در عید اضحی از اول ماه ذوالحجه شروع نموده و تا آخرین ایام تشریق ادامه می‌دهد.

- و چون که امروز مردم در اظهار این شعیره بزرگ سستی کرده‌اند؛ زنده داشتن آن و رواج دادنش خیلی مهم و ضروری است.

2- غسل برای روز عید و خود را پاک و ستره کردن، و لباس‌های پاک و زیبا پوشیدن، و عطر و خوشبوئی استعمال نمودن. چون این روز، روز اجتماع با مردم است، و مناسب آنست که انسان به هیئت خوب و لباس شایسته با برادران خود ملاقات کند.
- حضرت عبدالله بن عمر - رضی الله عنهما - در روز عید پیش از بیرون شدن برای نماز عید غسل می‌کردند. (الموطأ 428)، و بهترین لباس‌های خود را تن می‌کردند (سنن بیهقی باسند صحیح 281/3).

و از جابر - رضی الله عنه - روایت است که گفت: پیامبر - صلی الله علیه وسلم - لباسی داشت که آنرا خاص در روزهای عید و روز جمعه تن می‌کردند. (صحیح ابن خزیمه: 1765).

- اما برای زنان جایز نیست اینکه خود را آراسته و خوشبوئی زده و زینت خود را اظهار نموده به نماز عید بروند، چون این کار حرام بوده و باعث فتنه شده و از بجای اجر گناه می گیرند.

3- پیش از بیرون شدن به نماز عید فطر، سنت آنست که **با چندتا خرما افطار کند**، و آنرا تاق بخورد، یعنی سه یا پنج و یا هفت خرما بخورد، و اگر خرما نبود با هرچه میسر بود افطار کند (بخاری: 953).

- و حکمت از آن، تأکید نهی و منع از روزه گرفتن روز عید، و اعلان فطر در این روز و پایان یافتن روزه رمضان، و بستن اسباب زیاده روی در روزه رمضان، و شتابیدن برای امتثال فرمان الله - جل جلاله - و غیره از حکمتها است.

- اما در عید اضحی، سنت آنست که تا قربانی خود را نکشت چیزی نخورد، و افطار خود را بر گوشت قربانی اش بکند، اما اگر قربانی نداشت لازم نیست.

4- **همه مسلمانان باید در نماز عید شرکت کنند، و در این محفل بزرگ حضور داشته باشند**، حتی زنان نیز با مراعات ستر و عفت در نماز عید شرکت کنند، حتی زنانی که عذر شرعی (عادت ماهانه) دارند حاضر شوند، ولی در بیرون نمازگاه بشینند.

- ام عطیه - رضی الله عنها - که یکی از زنان صحابه بود، روایت کرده است که رسول الله - صلی الله علیه وسلم - دستور داد اینکه زنان نیز برای نماز عید بروند، حتی زنان باکره و ازدواج ناکرده را دستور داد اینکه شرکت کنند، بلکه زنان حیضه را نیز امر کردند که حاضر شوند مگر بیرون مصلی بنشینند، و در این کار نیک و دعوت مسلمانان حضور یابند.

- علمای کرام در مورد حکم نماز عید اختلاف نمودند، بعضی آنرا واجب عینی گفته است، و بعضی واجب کفائی، و بعضی سنت مؤکده. پس هرگز لایق نیست که بنده مسلمان در مورد آن بی اهتمامی کند.

5- سنت آنست که **به عیدگاه پیاده برود، و از یک راه رفته و از راه دیگری بازگردد**، چون رسول الله - صلی الله علیه وسلم - همین طور می کردند. (بخاری: 986).

- علمای کرام در بیان حکمت از این کار چند قول یاد کردند:

- تا هردو راه برای او روز قیامت گواهی دهد، چون در روز قیامت زمین آنچه را که بر او انجام گرفته است از کارهای نیک و بد؛ بازگو می کند، الله تعالی فرموده است: «يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا».

- تا شعائر دین اسلام را در هردو راه اظهار و نمایان کند.

- تا ذکر الله - جل جلاله - را در هردو راه آشکار بسازد و مردم را به آن یادآور سازد.

- تا منافقان و دشمنان دین را خشمگین ساخته و قوت و شوکت اسلام را اظهار کند.

- تا نیاز همه مردم را برآورده کند از قبیل: تعلیم جاهل، تنبیه غافل، کمک فقیر، دل آسائی مصیبت دیده، زیارت بیمار، و صلّه رحمی و غیره. و شکی نیست که همه این کارها مطلوب است.

- و اما فایده پیاده رفتن آنست که برای وی در مقابل هر گامی که می بردارد و هر گامی که می گذارد یک حسنه داده و یک گناه از وی گذاشته می شود.

6- **تهنیت و تبریک و شادباش گفتن یکدیگر به مناسبت عید سعید**، به هر لفظ خوب و مناسبی که بوده باشد، مثل: الله از شما طاعات و عبادات تان را قبول فرماید، عیدتان مبارک، عیدتان بخیر، و امثال آن.

- و این، کار خوبی است که از اخلاق نیک و رویه زیبا بشمار می رود، و این کار در نزد صحابه کرام و سلف امت هم مشهور و رواج بود.

- جبیر بن نفیر - رحمه الله - که یکی از کبار تابعین بود، می گوید: اصحاب پیامبر - صلی الله علیه وسلم - وقتی که در روز عید با یکدیگر ملاقات می کردند؛ برخی بر دیگری می گفتند: «تُقَبِّلُنا مِنّا وَمِنّا». (فتح الباری: 446/2 و ابن حجر گفته است: إسناد حسن).

7- البته یکی از بهترین آداب عید اینست که هر یک از ما و شما بکوشد تا خوشی و سعادت را در دل های همگان داخل کند، و آن هم از طریق: کمک فقیران و بی نوایان، و سرمایه دین یتیمان، و هدیه برای دوستان و خردسالان، و زیارت اقارب و خویشاوندان، و آشتی با ناراضی بودگان، و تبریک دادن عید برای همسایگان، و امثال آن از کارهای نیک که باعث محبت و اخوت و تقویه روابط اجتماعی و وحدت و یکدستی می گردد. چون حکمت اساسی و هدف عالی این گونه مناسبات دینی همین چیز است.